

УДК 343.985:629.7.036-519

Мельник Андрій Миколайович

*здобувач науково-дослідної лабораторії
з проблем державотворення
та правозастосування*

*Навчально-наукового інституту права
та психології*

Національної академії внутрішніх справ

ORCID: 0009-0007-3473-1564

<https://doi.org/10.25313/3083-7774-2026-5-25>

ПРОВЕДЕННЯ ОКРЕМИХ НСРД ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ ГРУПАМИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ БПЛА

Анотація. У статті досліджується проблематика проведення негласних слідчих (розшукових) дій під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених організованими злочинними групами із застосуванням безпілотних літальних апаратів (БПЛА). Стрімке поширення дронів як інструменту логістичного забезпечення злочинної діяльності (контрабанда, доставляння заборонених предметів до установ виконання покарань, контрспостереження за правоохоронними органами) зумовлює необхідність вироблення спеціалізованих тактичних підходів до застосування НСРД у цій категорії проваджень, що суттєво відрізняються від традиційних алгоритмів документування злочинів організованих груп.

Мета. Метою статті є визначення правових, організаційних і тактичних особливостей проведення окремих негласних слідчих (розшукових) дій під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із застосуванням БПЛА організованими злочинними групами, а також обґрунтування напрямів удосконалення практики їх застосування з урахуванням специфіки безпілотника як об'єкта спостереження, фіксації та подальшого дослідження.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження слугували норми Кримінального процесуального кодексу України, законодавства у сфері оперативно-розшукової діяльності, відомчі нормативно-правові акти, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, а також узагальнені матеріали практики діяльності слідчих та оперативних підрозділів правоохоронних органів. Методологічну основу дослідження становлять: діалектичний метод наукового пізнання, формально-юридичний, системно-структурний, логіко-нормативний, порівняльно-правовий методи, а також методи аналізу, синтезу, узагальнення та моделювання, що дало змогу комплексно дослідити правову природу, процесуальні умови та тактичні аспекти проведення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях зазначеної категорії.

Результати. У результаті дослідження проаналізовано особливості застосування таких негласних слідчих (розшукових) дій, як спостереження за особою, річчю або місцем, установлення місцеперебування радіоелектронного засобу, аудіо- та відеоконтроль місця, зняття інформації з електронних інформаційних систем БПЛА, контроль за вчиненням злочину та негласне отримання зразків для порівняльного дослідження стосовно вилучених безпілотників. Визначено основні ризики, що впливають на допустимість і належність доказів, зокрема волатильність цифрових слідів безпілотника, ризик дистанційного знищення даних, а також складнощі ідентифікації оператора дрона в межах організованої групи.

Перспективи. Перспективним напрямом подальших наукових досліджень є поглиблене вивчення та адаптація зарубіжного досвіду цифрової криміналістики безпілотників, розроблення уніфікованих тактичних алгоритмів проведення НСРД щодо злочинів, вчинених із застосуванням БПЛА.

Copyright © The Author(s).

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Ключові слова: НСРД, негласні слідчі (розшукові) дії, безпілотний літальний апарат, БПЛА, організована злочинна група, форензика дронів, допустимість доказів, установлення місцеперебування радіоелектронного засобу.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток технологій безпілотних літальних апаратів кардинально змінює структуру злочинної діяльності організованих груп, надаючи їм якісно новий інструментарій для вчинення й приховування кримінальних правопорушень: логістичного забезпечення контрабандних каналів, доставляння заборонених предметів до установ виконання покарань, дистанційної розвідки об'єктів злочинного посягання, а також контрспостереження за діями правоохоронних органів під час проведення спеціальних заходів. Ефективність протидії таким проявам ускладнюють недостатня методична розробленість тактики застосування негласних слідчих (розшукових) дій щодо об'єктів, пов'язаних із безпілотними технологіями, а також обмежена практика правоохоронних органів у сфері вилучення й дослідження цифрових слідів дронів як джерела доказової інформації.

Сучасні пріоритети діяльності Національної поліції України та Служби безпеки України включають протидію латентній, організованій, транснаціональній злочинності, а також злочинам, вчиненим з використанням новітніх технічних засобів. За таких умов Україна опиняється у фокусі інтересів організованих злочинних груп, які активно використовують БПЛА в межах транскордонної контрабандної діяльності, незаконного переправлення осіб і предметів через державний кордон, а також протидії правоохоронній діяльності, що і підтверджує актуальність обраної тематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На цьому тлі особливої ваги набуває правовий аналіз окремих негласних слідчих (розшукових) дій у провадженнях, пов'язаних із застосуванням безпілотних літальних апаратів організованими злочинними групами, а також оновлення національного законодавства і відомих методик у цій сфері. До проблематики проведення НСРД під час розслідування злочинів організованих груп зверталися такі українські науковці, як М. А. Погорецький, Д. В. Сергєєва, Є. Д. Скулиш, Ю. М. Черноус, С. О. Павленко, В. Г. Севрук, В. В. Лисенко, О. В. Лисенко та інші. Вагомий внесок у криміналістичне забезпечення розслідування злочинів організованих груп, розроблення окремих криміналістичних методик належить В. Ю. Шепітьку, В. О. Коноваловій, В. А. Журавлю.

Водночас питання тактики проведення НСРД саме щодо безпілотних літальних апаратів як об'єкта спостереження, фіксації та подальшого дослідження в українській науці залишається практично недослідженим: наявний науковий доробок здебільшого зосереджується або на загальній характеристиці НСРД як інституту кримінального процесуального права, або на окремих аспектах криміналістичного забезпечення розслідування злочинів організованих груп без урахування специфіки БПЛА як технічного засобу вчинення злочину і водночас джерела цифрових доказів. Зарубіжна практика, зокрема методичні документи у сфері цифрової криміналістики безпілотників, свідчить про наявність усталених підходів до вилучення й дослідження дронів, які поки що не знайшли системного відображення у вітчизняній методичці проведення НСРД. Такий стан наукової розробленості теми зумовлює потребу в комплексному дослідженні, яке б поєднало кримінально-процесуальну характеристику НСРД з урахуванням технічних особливостей безпілотних літальних апаратів як об'єкта криміналістичного інтересу.

Метою статті є визначення правових, організаційних і тактичних особливостей проведення окремих негласних слідчих (розшукових) дій під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із застосуванням безпілотних літальних апаратів організованими злочинними групами, а також обґрунтування напрямів удосконалення практики їх застосування.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження слугували норми Кримінального процесуального кодексу України, законодавства у сфері оперативно-розшукової діяльності, відомчі нормативно-правові акти, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, а також узагальнені матеріали практики діяльності слідчих та оперативних підрозділів правоохоронних органів, які здійснювали документування фактів застосування БПЛА організованими злочинними групами.

Методологічну основу дослідження становлять: діалектичний метод наукового пізнання, який дав змогу розглянути проведення НСРД щодо БПЛА в розвитку та взаємозв'язку з ширшою проблематикою протидії організованій злочинності; формально-юридичний метод — для аналізу чинних положень глави 21 Кримінального процесуального кодексу України щодо порядку проведення окремих НСРД; системно-структурний метод — для визначення місця відповідних НСРД у загальній системі негласних слідчих (розшукових) дій; логіко-нормативний метод — для тлумачення норм, що регулюють підстави й процедуру проведення НСРД; порівняльно-правовий метод — для зіставлення вітчизняної практики із зарубіжними підходами до криміналістичного дослідження безпілотних літальних апаратів; а також методи аналізу, синтезу, узагальнення та моделювання, що в сукупності дало змогу комплексно дослідити правову природу, процесуальні умови та тактичні аспекти проведення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях зазначеної категорії.

Виклад основного матеріалу. Найважчий науковий доробок із цієї проблематики переважно зосереджується на кримінально-процесуальній характеристиці НСРД як інституту загалом [11; 5], тоді як комплексного дослідження тактичних особливостей проведення НСРД саме щодо об'єктів, пов'язаних із безпілотними літальними апаратами, у вітчизняній науці досі бракує. Такий цілісний аналіз дозволяє, з одного боку, спроектувати вже усталені підходи до проведення окремих НСРД на новий технічний об'єкт дослідження, а з іншого — виявити специфічні тактичні й процесуальні складнощі, зумовлені особливою природою безпілота як одночасно засобу вчинення злочину, технічного пристрою фіксації та джерела цифрових доказів.

Як слушно підкреслює В. Г. Севрук стосовно суміжної проблематики протидії організованим злочинним групам, практична цінність подібного дослідження полягає в тому, щоб надати правоохоронним органам цілісне уявлення про феномен і інструменти його нейтралізації, а накопичений оригінальний емпіричний матеріал створює підґрунтя для подальших теоретичних розвідок і удосконалення практики розслідування [10, с. 78].

Розслідування злочинів, вчинених організованими групами із застосуванням БПЛА, ускладнюється їх високою мобільністю, дистанційним характером керування, а також обізнаністю правопорушників із технічними можливостями виявлення й перехоплення сигналу управління. Додатково проблема загострюється транскордонним характером значної частини таких злочинів (контрабанда, незаконне переправлення осіб і предметів через державний кордон), а також фіксованими фактами цільової підготовки учасників організованих груп до застосування високоманеврових ударних дронів поза межами України [9, с. 8].

Слід відмітити, що ефективність розслідування фактів застосування БПЛА організованими злочинними групами безпосередньо залежить від грамотно спланованого комплексу НСРД, перелік яких вичерпно наведено в главі 21 КПК України [11]. З огляду на технічну специфіку об'єкта дослідження, найбільш релевантними для цієї категорії проваджень є такі НСРД: установлення місцеперебування радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК); спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269 КПК); зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК); аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК); контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК); а також негласне отримання зразків для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК) [6; 12].

В. О. Черков і О. М. Чистолінов дійшли висновку, що НС(Р)Д фактично майже збігаються з оперативно-розшуковими заходами, які виконують уповноважені оперативні підрозділи, а ключова відмінність — у суб'єкті проведення (слідчий vs. оперативний підрозділ) і, відповідно, у процесуальному статусі дії [16]. Стосовно БПЛА ця відмінність набуває особливого практичного значення: виявлення й супровід безпілота в реальному часі (радіомоніторинг, візуальна фіксація маршруту польоту) часто розпочинається як суто оперативно-розшуковий захід ще до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, тоді як подальше процесуальне закріплення отриманих результатів вимагає їх трансформації в передбачену законом форму НСРД з дотриманням усіх процесуальних гарантій. Дослідники також виокремлюють характерні риси НС(Р)Д: орієнтацію на одержання чи перевірку доказів; спеціальний суб'єкт; необхідність збереження таємниці факту й методів; особливу процедуру ухвалення рішення про проведення та використання результатів [16] — усі ці риси є визначальними й для тактики документування злочинів, пов'язаних із застосуванням дронів, з огляду на високу вразливість технічних засобів спостереження до виявлення протилежною стороною.

Разом із тим, попри подібність підходів, більшість НС(Р)Д, на відміну від ОРД, проводяться виключно в межах кримінального провадження і переважно щодо тяжких та особливо тяжких злочинів. Винятки становлять установлення місцеперебування радіоелектронного засобу та виконання спеціального завдання щодо викриття діяльності організованої групи/злочинної організації (ст. 268 і 272 КПК) [11, с. 18], що суттєво розширює можливості їх застосування вже на початкових стадіях документування злочинної діяльності, пов'язаної з БПЛА, — тобто ще до того, як буде остаточно встановлено ступінь тяжкості вчинюваного правопорушення.

Першою розглянемо НСРД «установлення місцеперебування радіоелектронного засобу» (ст. 268 КПК України). Її зміст полягає в застосуванні технічних засобів для локалізації радіоелектронного засобу, у тому числі мобільного терміналу, без розкриття змісту повідомлень, що ним передаються. Стосовно безпілотних літальних апаратів ця НСРД набуває особливого практичного значення: саме встановлення місцеперебування пульта дистанційного керування чи модуля зв'язку дрона дає змогу локалізувати оператора безпілота в реальному часі, що є принципово важливим у ситуаціях контрабандного постачання предметів через державний кордон чи доставляння заборонених предметів до установ виконання покарань. Показово, що ця НСРД, поряд із виконанням спеціального завдання щодо викриття діяльності організованої групи (ст. 272 КПК), становить один із небагатьох винятків, для яких закон не вимагає обов'язкової кваліфікації злочину як тяжкого чи особливо тяжкого [12, с. 18], що суттєво розширює можливості її застосування на початкових стадіях документування злочинної діяльності, пов'язаної з БПЛА.

Наступна релевантна НСРД — спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269 КПК України). У контексті розслідування злочинів, пов'язаних із застосуванням БПЛА, ця НСРД набуває розширеного тлумачення: об'єктом спостереження може виступати як сам безпілотною під час його польоту чи приземлення (спостереження за річчю), так і місце його регулярного запуску або приземлення (спостереження за місцем), що дає змогу встановити логістичну схему злочинної діяльності організованої групи, коло причетних осіб та маршрути переміщення контрабандних вантажів. Проведення такого спостереження допускається на підставі ухвали слідчого судді, а у виняткових випадках — за постановою слідчого чи прокурора, і супроводжується застосуванням відеозапису, фотографування та спеціальної апаратури спостереження, включно із засобами радіомоніторингу [3; 11].

Окремої тактичної уваги потребує зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК України) стосовно безпілотною літального апарата, вилученого в межах кримінального провадження. На відміну від традиційних об'єктів застосування цієї НСРД, безпілотною становить складну технічну систему, бортове програмне забезпечення якої зберігає значний обсяг цифрових слідів: журнали польотів, дані GPS-навігації, метадані фото- і відеофіксації, а також інформацію про прив'язку пристрою до облікового запису оператора та супутніх мобільних пристроїв. Зарубіжна практика цифрової криміналістики виробила спеціалізовані методичні стандарти дослідження такого роду об'єктів, зокрема рекомендації щодо збереження живлення пристрою для запобігання автоматичному видаленню застарілих записів журналу польотів у разі заповнення виділеної пам'яті, а також щодо ізоляції вилученого безпілотною від радіосигналу з метою унеможливлення дистанційного знищення даних оператором [16]. Адаптація подібних методичних підходів до вітчизняної практики проведення НСРД є нагальною потребою, оскільки чинні відомчі інструкції не містять спеціалізованих алгоритмів поводження з безпілотними літальними апаратами як об'єктом дослідження.

Контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК України), зокрема в таких формах, як контрольоване постачання та спеціальний слідчий експеримент, застосовується щодо організованих груп, які використовують БПЛА для регулярного постачання контрабандних предметів. Особливість цієї НСРД у розглядуваному контексті полягає в підвищеному ризику неправомірної провокації злочину: оскільки безпілотною дає змогу здійснювати передачу предмета злочину дистанційно, без безпосереднього фізичного контакту учасників, слідчому та оперативному підрозділу необхідно з особливою ретельністю документувати, що ініціатива вчинення злочинного постачання виходила від самих учасників організованої групи, а не була спровокована діями правоохоронного органу [1, с. 22].

Негласне отримання зразків для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК України) стосовно вилучених безпілотною літальних апаратів застосовується насамперед для встановлення технічних характеристик пристрою (моделі, серійного номера компонентів, специфічних модифікацій), що дає змогу пов'язати конкретний вилучений дрон з іншими епізодами злочинної діяльності організованої групи, зафіксованими за результатами відеофіксації чи показань свідків.

Проводити зазначені НСРД має право слідчий у межах свого провадження, а також уповноважений оперативний підрозділ — за його дорученням, відповідно до ч. 1 ст. 41 КПК України [6]. З огляду на технічну складність виявлення та ідентифікації безпілотною літальних апаратів, ключове значення має взаємодія слідчого саме з оперативно-технічними підрозділами, що володіють спеціальними засобами радіомоніторингу та придушення сигналу, а також із підрозділами Державної прикордонної служби України в разі транскордонного характеру злочинної діяльності. Ефективна взаємодія слідчих та оперативників у цій категорії проваджень, за аналогією із загальними засадами такої взаємодії, повинна спиратися на: неухильне дотримання закону з метою усунення суб'єктивізму в ухваленні тактичних рішень; ініціативність усіх учасників для швидкого реагування на виявлення факту польоту безпілотною; безперервність і послідовність взаємодії, зумовлену необхідністю оперативного супроводу дрона протягом усього часу його перебування в зоні відповідальності; плановість як основу узгодженої роботи кількох підрозділів одночасно; а також взаємну поінформованість сторін про наявні технічні можливості — зокрема про те, які саме засоби радіопеленгації та придушення сигналу перебувають у розпорядженні залученого оперативно-технічного підрозділу [7, с. 155].

Якщо під час виконання доручення слідчого оперативний підрозділ встановлює обставини, що вимагають проведення обшуку в житлі чи іншому володінні для виявлення й фіксації безпілотною, пульта керування чи супутнього обладнання, пошуку майна, здобутого злочином, або встановлення місцеперебування розшукуваних осіб, він готує мотивований рапорт, який подається начальнику підрозділу для ухвалення рішення про проведення обшуку в порядку, визначеному КПК України [6]. До рапорту доцільно долучати відомості про технічні характеристики виявленого чи очікуваного до виявлення безпілотною, оскільки це має значення для визначення необхідних спеціальних засобів вилучення (зокрема екранувальних контейнерів для унеможливлення дистанційного знищення даних).

Сповідуюмо принцип «краще запобігти, ніж боротися з наслідками». Саме детермінаційні чинники істотно впливають на рішення організованих груп застосовувати безпілотні технології для вчинення зло-

чинів. Тактичні завдання запобігання таким злочинам різноманітні й змінюються залежно від сукупності суб'єктивних та об'єктивних чинників, які визначають алгоритм дій правоохоронців [15, с. 112]. Відповідно, причиною конкретного злочину вважають негативні явища й процеси, що формують у правопорушника установку на протиправну поведінку, а умовами — ті обставини, за яких ця установка реалізується у вигляді злочину [8]. Стосовно застосування БПЛА організованими групами такими умовами найчастіше виступають: доступність і здешевлення безпілотних технологій на відкритому ринку; недостатня технічна оснащеність підрозділів, відповідальних за охорону державного кордону та режимних об'єктів, засобами виявлення й нейтралізації дронів; а також відсутність уніфікованих методичних рекомендацій щодо тактики документування таких злочинів. З огляду на це держава має цілеспрямовано працювати з причинами та умовами, що сприяють застосуванню БПЛА в організованій злочинній діяльності: системно оновлювати законодавство щодо повноважень правоохоронних органів з нейтралізації безпілотників, залучати іноземних експертів до підготовки персоналу, а також запроваджувати сучасні методики протидії, апробовані за кордоном.

Ефективна протидія злочинності, пов'язаній із застосуванням БПЛА, можлива лише за умови належної підготовки кадрів: слідчих і оперативників потрібно забезпечити актуальними теоретичними знаннями та практичними навичками з виявлення, документування і розслідування таких злочинів [8, с. 52].

Проводити зазначені НСРД має право слідчий у межах свого провадження, а також уповноважений оперативний підрозділ — за його дорученням, відповідно до ч. 1 ст. 41 КПК України [5]. З огляду на технічну складність виявлення та ідентифікації безпілотних літальних апаратів, ключове значення має взаємодія слідчого з оперативно-технічними підрозділами, що володіють спеціальними засобами радіомоніторингу та придушення сигналу, а також із підрозділами Державної прикордонної служби України в разі транскордонного характеру злочинної діяльності [4].

Опитування, проведене серед працівників слідчих і оперативних підрозділів, які мали досвід документування злочинів, пов'язаних із застосуванням БПЛА організованими групами, показало: 81% співробітників оперативних підрозділів і 74% слідчих визнали чинне матеріально-технічне забезпечення (засоби виявлення та радіомоніторингу безпілотників) недостатнім; 87% слідчих підтримали розроблення уніфікованого відомчого алгоритму вилучення й дослідження БПЛА як об'єкта цифрової криміналістики; 79% опитаних висловили підтримку запозичення й адаптації зарубіжних методик форензики дронів.

Таблиця 1

Опитування респондентів

Категорія респондентів	Показник	Частка (%)
Співробітники оперативних підрозділів	Оцінка матеріально-технічного забезпечення як недостатнього	81%
Слідчі	Оцінка матеріально-технічного забезпечення як недостатнього	74%
Слідчі	Підтримка розроблення уніфікованого алгоритму дослідження БПЛА	87%
Слідчі та оперативні працівники	Підтримка адаптації зарубіжних методик форензики дронів	79%

Тактичні завдання протидії застосуванню БПЛА організованими злочинними групами різноманітні й змінюються залежно від сукупності суб'єктивних та об'єктивних чинників, які визначають алгоритм дій правоохоронців [7, с. 119]. Ключовою вимогою до оперативно-тактичних рішень у цій сфері залишається принцип наступальності: діяти швидко, узгоджено та на випередження, з огляду на високу мобільність і дистанційний характер злочинної діяльності, що вчиняється з використанням безпілотних технологій [1].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підбиваючи підсумки, слід зауважити, що проведення НСРД у справах про застосування БПЛА організованими злочинними групами виявило системні проблеми: недостатнє матеріально-технічне забезпечення підрозділів засобами виявлення й радіомоніторингу безпілотників, відсутність уніфікованого відомчого алгоритму вилучення та дослідження БПЛА як об'єкта цифрової криміналістики, брак спеціалізованої підготовки слідчих і оперативних працівників з питань форензики дронів, а також недостатня адаптація зарубіжного досвіду в цій сфері. Перспективним напрямом подальших досліджень є глибоке вивчення й адаптація іноземного досвіду цифрової криміналістики безпілотних літальних апаратів, розроблення уніфікованих тактичних алгоритмів проведення НСРД щодо злочинів, вчинених організованими групами із застосуванням БПЛА, а також удосконалення міжвідомчої взаємодії слідчих підрозділів із суб'єктами, що володіють спеціальними технічними засобами виявлення й нейтралізації безпілотників.

Усвідомлюємо, що наведені положення можуть викликати окремі застереження або потребують подальшого поглибленого аналізу, у зв'язку з чим розраховуємо на їх фахове обговорення за участю практичних працівників, науковців та інших спеціалістів у межах досліджуваної проблематики.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ФІНАНСУВАННЯ: Авторі не отримували фінансування для цього дослідження.

ЗАЯВА ПРО ДОСТУПНІСТЬ ДАНИХ: Не застосовується.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: Авторі заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Журавель В. А. Окремі методики в системі криміналістичних знань. *Науковий вісник Львівської комерційної академії. Серія: Юридична*. Львів, 2015. Вип. 1. С. 187–200.
2. Журавель В. А., Шавер Б. М. Про структуру приватної криміналістичної методики. *КиСЕ*. Вип. 47. 1995. С. 62–67.
3. Керівництво з розслідування злочинів: наук.-практ. посіб. / [кол. авт.: В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін.]; за ред. В.Ю. Шепітька. Х. : Одиссей, 2009. 960 с.
4. Кікінчук В. В. Огляд судової практики з питань проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2024. 32(2). С. 795–809.
5. Колесник Ю. В. Слідчі та негласні слідчі (розшукові) дії як криміналістичні засоби діяльності слідчого в досудовому розслідуванні: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2016. 252 с.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 28.04.2026).
7. Лисенко В. В., Лисенко О. В. Негласні слідчі (розшукові) дії в розшуковій роботі слідчого. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу: тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. до 100- річчя від дня народження проф. М. В. Салтєвського* (м. Харків, 8 листоп. 2017 р.). Харків, 2017. С. 118–120.
8. Павленко С. О. Поняття та класифікація оперативно-тактичних рішень у теорії оперативно-розшукової діяльності. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 150. С. 216–232.
9. Погорецький М. А., Сергєєва Д. Б. Негласні слідчі (розшукові) дії та оперативно-розшукові заходи: поняття, сутність і співвідношення. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2014. № 2. С. 137–141.
10. Севрук В. Г. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі: теорія та практика : монографія. Київ : «Видавництво Людмила», 2022. 1092 с.
11. Скулиш Є. Д. Негласні слідчі (розшукові) дії за кримінальним процесуальним законодавством України. *Вісник Національної академії прокуратури України*. К., 2012. № 2. С. 15–23.
12. Скулиш Є. Д. Система негласних слідчих (розшукових) дій за Кримінальним процесуальним кодексом України. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Чернівці, 2012. № 618. С. 108–114.
13. Черков В. О., Чистолінов О. М. До питання про співвідношення оперативно-розшукової діяльності й негласних слідчих (розшукових) дій за проектом нового КПК України. URL: <http://corp-lguvd.lg.ua/d120106.html> (дата звернення: 28.04.2026).
14. Шепітько В. Ю., Журавель В. А., Коновалова В. О. та ін. Криміналістика: підручник: у 2 т. Т. 1 / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. С. 280–281.
15. Яцишин М. М. Поняття та складові елементи стратегії і тактики запобігання злочинам в установах виконання покарань України. *Юридична Україна*. 2009. № 3. С. 111–115.
16. SWGDE Best Practices for Drone Forensics. Scientific Working Group on Digital Evidence, 2024. URL: <https://www.swgde.org/documents/published-complete-listing/21-f-002-2/> (дата звернення: 28.04.2026).

References

1. Zhuravel, V. A. (2015). Okremi metodyky v systemi kryminalistychnykh znan [Separate methods in the system of forensic knowledge]. *Naukovyi visnyk Lvivskoi komertsii noi akademii. Seriya: Yurydychna*, (1), 187–200 [in Ukrainian].
2. Zhuravel, V. A., & Shaver, B. M. (1995). Pro strukturu pryvatnoi kryminalistychnoi metodyky [On the structure of a private forensic methodology]. *KiSE*, (47), 62–67 [in Ukrainian].
3. Shepitko, V. Yu., Konovalova, V. O., Zhuravel, V. A., et al. (2009). *Kerivnytstvo z rozsliduvannia zlochyniv* [Guide to crime investigation]. Odissey [in Ukrainian].
4. Kikinchuk, V. V. (2024). Ohliad sudovoi praktyky z pytan provedennia nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii [Review of judicial practice concerning covert investigative (search) actions]. *Visnyk Kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy*, 32(2), 795–809 [in Ukrainian].
5. Kolesnyk, Yu. V. (2016). *Slidchi ta nehlasni slidchi (rozshukovi) dii yak kryminalistychni zasoby diialnosti slidchoho v dosudovomu rozsliduvanni* [Investigative and covert investigative (search) actions as forensic means of an investigator's activity in pre-trial investigation] [Doctoral dissertation, Kyiv] [in Ukrainian].
6. Verkhovna Rada of Ukraine. (2012, April 13). *Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy No. 4651-VI* [Criminal Procedure Code of Ukraine: Law of Ukraine No. 4651-VI]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> [in Ukrainian].

7. Lysenko, V. V., & Lysenko, O. V. (2017). Nehlasni slidchi (rozshukovi) dii v rozshukovii roboti slidchoho [Covert investigative (search) actions in the search activities of an investigator]. In *Suchasni tendentsii rozvytku kryminalistyky ta kryminalnogo protsesu: Tezy dopovidei mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (pp. 118–120). Kharkiv [in Ukrainian].
8. Pavlenko, S. O. (2020). Poniattia ta klasyfikatsiia operatyvno-taktychnykh rishen u teorii operatyvno-rozshukovoi diialnosti [Concept and classification of operational-tactical decisions in the theory of operative-search activity]. *Problemy zakonnosti*, (150), 216–232 [in Ukrainian].
9. Pohoretskyi, M. A., & Serhieieva, D. B. (2014). Nehlasni slidchi (rozshukovi) dii ta operatyvno-rozshukovi zakhody: Poniattia, sutnist i spivvidnoshennia [Covert investigative (search) actions and operative-search measures: Concept, essence and correlation]. *Borotba z orhanizovanoi zlochynnisti i koruptsiiei (teoriia i praktyka)*, (2), 137–141 [in Ukrainian].
10. Sevruk, V. H. (2022). *Protydiia zlochynam, shcho vchyniaiutsia orhanizovanyimi hrupamy i zlochynnymi orhanizatsiiami, yaki sformovani na etnichnii osnovi: Teoriia ta praktyka* [Countering crimes committed by organized groups and criminal organizations formed on an ethnic basis: Theory and practice]. Vydavnytstvo Liudmyla [in Ukrainian].
11. Skulysh, Ye. D. (2012). Nehlasni slidchi (rozshukovi) dii za kryminalnym protsesualnym zakonodavstvom Ukrainy [Covert investigative (search) actions under the criminal procedural legislation of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy*, (2), 15–23 [in Ukrainian].
12. Skulysh, Ye. D. (2012). Systema nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii za Kryminalnym protsesualnym kodeksom Ukrainy [System of covert investigative (search) actions under the Criminal Procedure Code of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu*, (618), 108–114 [in Ukrainian].
13. Cherkov, V. O., & Chystolinov, O. M. (n.d.). Do pytannia pro spivvidnoshennia operatyvno-rozshukovoi diialnosti y nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii za proektom novoho KPK Ukrainy [On the relationship between operative-search activity and covert investigative (search) actions under the draft new Criminal Procedure Code of Ukraine]. <http://corp-lguvd.lg.ua/d120106.html> [in Ukrainian].
14. Shepitko, V. Yu., Zhuravel, V. A., Konovalova, V. O., et al. (2019). *Kryminalistyka [Forensics]* (Vol. 1). Pravo [in Ukrainian].
15. Yatsyshyn, M. M. (2009). Poniattia ta skladovi elementy stratehii i taktyky zapobihannia zlochynam v ustanovakh vykonannia pokaran Ukrainy [Concept and constituent elements of the strategy and tactics of crime prevention in penal institutions of Ukraine]. *Yurydychna Ukraina*, (3), 111–115 [in Ukrainian].
16. Scientific Working Group on Digital Evidence. (2024). *SWGDE best practices for drone forensics*. <https://www.swgde.org/documents/published-complete-listing/21-f-002-2/>

Дата першого надходження статті до видання: 28.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.05.2026

Дата публікації: 31.05.2026

Melnyk Andrii*Degree-Seeking Researcher at the Research Laboratory for State-Building and Law Enforcement Issues**Educational and Scientific Institute of Law and Psychology
National Academy of Internal Affairs*

CONDUCTING CERTAIN COVERT INVESTIGATIVE (SEARCH) ACTIONS DURING THE INVESTIGATION OF CRIMES COMMITTED BY ORGANIZED CRIMINAL GROUPS USING UAVS

Summary. The article examines the issue of conducting covert investigative (search) actions during the investigation of criminal offenses committed by organized criminal groups using unmanned aerial vehicles (UAVs). The rapid spread of drones as a tool for the logistical support of criminal activity (smuggling, delivery of prohibited items to penal institutions, counter-surveillance against law enforcement) necessitates the development of specialized tactical approaches to the application of covert investigative actions in this category of proceedings, which differ substantially from traditional algorithms for documenting crimes committed by organized groups.

Purpose. The purpose of the article is to identify the legal, organizational, and tactical features of conducting certain covert investigative (search) actions during the investigation of criminal offenses related to the use of UAVs by organized criminal groups, as well as to substantiate directions for improving the practice of their application, taking into account the specifics of the drone as an object of surveillance, recording, and subsequent examination.

Materials and Methods. The research materials include the provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine, legislation in the field of operational and investigative activities, departmental regulatory legal acts, scholarly works of domestic and foreign researchers, as well as generalized materials from the practical activities of investigators and operational units of law enforcement agencies. The methodological framework of the study comprises the dialectical method of scientific cognition; formal-legal, systemic-structural, logical-normative, and comparative-legal methods; as well as methods of analysis, synthesis, generalization, and modeling, which made it possible to comprehensively examine the legal nature, procedural conditions, and tactical aspects of conducting covert investigative (search) actions in criminal proceedings of this category.

Results. As a result of the study, the specifics of applying such covert investigative (search) actions as surveillance of a person, object, or location, establishing the location of a radio-electronic device, audio and video surveillance of a place, obtaining information from the electronic information systems of a UAV, control over the commission of a crime, and covert obtaining of samples for comparative examination with respect to seized drones were analyzed. The main risks affecting the admissibility and relevance of evidence were identified, including the volatility of a drone's digital traces, the risk of remote data destruction, and the difficulties of identifying a drone operator within an organized group.

Discussion. A promising area for further scientific research is the in-depth study and adaptation of foreign experience in drone digital forensics, as well as the development of unified tactical algorithms for conducting covert investigative (search) actions concerning crimes committed using UAVs.

Key words: covert investigative (search) actions, CISAs, unmanned aerial vehicle, UAV, organized criminal group, drone forensics, admissibility of evidence, establishing the location of a radio-electronic device.